

продуктів з харчовими добавками, трансізомерами, генетично модифікованими трансгенами й досі широко рекламують і споживають мабуть більшість українців, а деякі з цих продуктів навіть прийнято вважати дієтичними. Напевне, не всі розуміють, що екологічно чистою, рослинною була лише сировина з якої виготовили ці продукти, наприклад, жири, після процесу гідрогенізації твердий маргарин з трансізомерами жирних кислот "рослинним", в тому сенсі, як розуміє цей термін пересічний споживач, назвати можна хіба що умовно. За своїми властивостями це вже далеко не безневинна рослинна олія чи любима українцями картопля. Якщо ж ви хочете, щоб у вашому раціоні були менше трансгенів, доведеться відмовитися від вищеперелічених продуктів.

Отже, таємничий інгредієнт "високоякісний рослинний жир", "натуральні продукти", "натуральні харчові добавки", про наявність яких все ж можна прочитати на споживчому маркуванні багатьох продуктів, може таїти в собі потенційну небезпеку здоров'ю людини. Тому потрібно вести масштабну роз'яснювальну політику, спрямовану на зменшення використання трансжирів, трансгенів та навіть і харчових добавок в раціоні середньостатистичного громадянина України. А це, як показали дослідження закордонних учених, істотно знизить ризик різних захворювань, може врятувати дуже багато людських життів. А життя значно важливіше ніж благополуччя і величезні прибутки тих підприємств, які за будь-яку ціну "пропихають" ці речовини в усі продукти.

Література

1. Барченко І.П. Їжа та здоров'я. — К.: Держ. мед. вид. УРСР, 1959. — 80 с.
2. Воронов А. Гідрогенізований жир: благо чи біологічна зброя проти людства? — //Полтавський вісник. — 2007. — №5. — 2.02. — С. 19.
3. Никитин Д.П., Новиков Ю.В. Окружающая среда и человек.: Учеб. пособ. для студ. вузов. — 2-е изд., пере раб. и доп. — М.: Высш. шк., 1986. — 415 с.
4. Павлова И. Горькая правда о сладком лимонаде. — //Правда Украины. — 2007. — 1.03.
5. Пішак В.П., Радько М.М. та ін. Вплив харчування на здоров'я людини: Підручник /За ред. Радька М.М. — Чернівці: Книги — ХХІ, 2006. — 500 с.
6. Смоляр В.И. Рациональное питание. — К.: Наук. думка, 1991. — 368 с.
7. Солдаткина Е., Гуцало Д. "Мутанты" в гастрономе. — //Сегодня. — 2007. — №59. — С. 10.
8. Хімія харчування /Упоряд. О. Каретникова, Г. Мальченко. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. — 128 с. — С. 81-109.

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

*Баришева В.С., Шиян І.О.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Незбалансований упродовж довгих років розвиток народного го-

сподарства Полтавської області та верховенство відомчих інтересів обумовили екстенсивний характер природокористування, погіршення стану навколишнього середовища.

Вірогідність виникнення техногенних аварій збільшується: наявність значної кількості промислових комплексів, концентрація на них агрегатів і установок великої потужності, використання у виробництві сильнодіючих отруйних речовин та ін. Потенційна небезпека техногенних надзвичайних ситуацій (НС) в області швидко наростає під впливом збільшення рівня зношеності основних фондів, концентрації промисловості в окремих районах, підвищення ступеня складності великих технічних систем.

Фахівці оцінюють, що в Україні нагромаджено близько 25 млрд. тонн сміття, причому близько 5 млрд. із них — токсичні відходи. Можна, виходячи з цих попередніх даних, засипати досить товстим шаром сміття всю територію України.

Полтавщина належить до областей первинного використання ресурсів. Технологічні процеси, що здійснюються при добування нафти, газу, газового конденсату та при переробці цих видів енергоресурсів залишають значну кількість промислових відходів. Нині їх на території області накопичено майже 5 млн. тонн. Основна маса їх знаходиться на підприємствах одного з найбільших центрів переробки нафти м. Кременчук. Тут зберігається 95,4% відходів виробництва (в основному на промислових майданчиках самих підприємств у зв'язку з відсутністю полігону для складування токсичних відходів).

Динаміка нагромадження токсичного сміття має тенденцію до наростання, але в умовах важкого економічного становища ця проблема кардинально не вирішується, бо не створена індустрія утилізації відходів. Хоча в області вже сьогодні проводиться певна робота з переробки та утилізації відходів. Так, на Кременчуцькому автомобільному заводі впроваджено відновлення відпрацьованих мастильно-охолоджуючих рідин методом фільтрації в обсязі 7,5 тис. м³ за рік. На Кременчуцькому колісному заводі переробляють відходи фарбувального виробництва, використовуючи технологію механічного дроблення та крихтування фарби. На Полтавському заводі газорозрядних ламп впроваджено технологію демеркуризації ламп, що містять ртуть. Виправдала себе технологія утилізації автомобільних шин на Комсомольському підприємстві «МАГ». На Полтавському тепловозоремонтному заводі використовується плавка чавуну із застосуванням відходів виробництва з вмістом нікелю більше ніж 4%. Регенерація (відновлення) мастил використовується на Полтавському підприємстві МПО «Енергоресурс».

Складною є на сьогодні проблема побутових відходів. Нині в Полтавській області налічується 374 сміттєзвалища, які займають площу понад 380 га. Побутове сміття на міських та селищних звалищах відкритого типу переробляється методом пошарового компостування без обробки дренажних вод і відведення біогазу. На сільські звалища побутових відходів вивозяться й промислові відходи. Сміттєпереробних підприємств в області немає, що призводить до забруднення довкілля і атмосфери викидами продуктів неповного біологічного розкладу відходів та продуктами, які виникли з токсичних промислових відходів. Окрім того, відбувається забруднення і підземних вод звалищами, які не мають захисних екранів та не обладнані системами збирання та очищення дощових стоків. За даними експертів води, що фільтруються навсесбід зі

звалищ, містять до 200 високотоксичних речовин.

Однією з складових сміттевого «поток» є пластикові матеріали, в які розфасовані і упаковані імпорتنі, а останнім часом і вітчизняні продукти харчування. Полімери, як відомо, не гниють, не розкладаються, спалювати їх вкрай небезпечно — продукти згорання токсичні. Основним методом боротьби з полімерними відходами є закопування їх у землю, що є недопустимим з екологічної точки зору. Таким чином, проблеми охорони навколишнього природного середовища Полтавщини постають досить гостро. Для їх вирішення необхідний час і матеріальні засоби, але багато що залежить і від активної життєвої позиції, екологічної культури людей — полтавчан.

Регіональна природоохоронна політика із цієї позиції має стати базою для впровадження державної екологічної політики в реальне життя, а також забезпечити стійкий розвиток області, сприяти економічній стабілізації та реструктуризації економіки.

Рівень забруднення природного середовища Полтавщини показує, що в своїй більшості територія області визначається як забруднена. Тільки в районах Полтави, Кременчука та Комсомольська — як дуже забруднена.

Проблеми, пов'язані з посиленням антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище, руйнуванням екологічної рівноваги вимагають від людства створення природоохоронної технології, що дозволить значною мірою знизити забруднення навколишнього середовища.

Відомо, що сучасні засоби отримання і вироблення енергоносіїв найбільше впливають на стан біосфери. Теплова енергетика забруднює повітряне середовище і сприяє виникненню парникового ефекту. Гідроенергетика виводить з обігу значні площі сільськогосподарських та лісових угідь, порушує гідрологічний і біологічний баланс водойм. Атомна енергетика несе в собі високу потенційну радіаційну небезпеку, а також породжує проблему захоронення радіоактивних відходів.

Саме тому головним завданням щодо збереження довкілля в ХХІ столітті є пошук і прискорене освоєння екологічно чистих, поновлюваних джерел енергії, зокрема геліо- (сонячна) і геотермальна (пов'язана з тепловими процесами в надрах Землі) енергетика, енергія вітру, припливів морських хвиль, невеликих річок тощо. Перевагою поновлюваних джерел енергії порівняно з традиційними (кам'яне вугілля, газ, нафтопродукти, радіоактивні матеріали тощо) є те, що вони практично невичерпні. Щорічно Земля отримує енергії сонця на два порядки більше, ніж її мають усі види викопного палива. Звідси можна зробити висновок, що це не тільки вигідніше з точки зору екології, а й з позиції економічного зростання в певному регіоні.

Розвиток людської цивілізації неможливий без раціональної взаємодії з природою. Людина отримує все необхідне для життя: енергію, продуктів харчування, матеріали, бере від природи емоційну та естетичну наснагу.

Цілеспрямованість дії людини на природу зумовлює не тільки позитивний вплив, а й призводить і до негативних наслідків. Тому сьогодні вкрай необхідна стратегія охорони довкілля, широке екологічне виховання населення.

Література

1. www.ecoleague.net
2. file.menr.gov.ua
3. www.greenkit.net
4. www.kmu.gov.ua
5. ltava.poltava.ua
6. www.phildep.univ.kiev.ua
7. Національна доповідь України на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку // Ойкумена. — 1992. — №3. — С. 26–48.
8. Экологические проблемы Украины: вопросы и ответы / М.Б. Барабаш, В.П. Баштанник, И.А. Лях. — К.: Знання, 1989. — 48 с.

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Баришева В.С., Шиян І.О.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Ефективність реалізації управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (далі — екологічного управління) безпосередньо залежить від якості його правового забезпечення. Серед держав пострадянського простору Україна має одну з найдавніших історій формування засад екологічного управління. У 1919–1930 роках вирішення питань охорони природи покладалось спочатку на секцію (з 1924 року — комісію) охорони природи Сільськогосподарського наукового комітету Народного комісаріату земельних справ республіки, яка проіснувала до 1928 року. А згодом повноваження з охорони навколишнього природного середовища стали виконувати природоохоронні органи, що діяли у складі Народного комісаріату освіти та проіснували до кінця 1930 року. Природоохоронна діяльність цих органів мала переважно фрагментарний характер, і основна увага зосереджувалася на заповідниках і інших пам'ятках природи.

Економічні проблеми і завдання, висунуті керівництвом Радянського Союзу (індустріалізація, колективізація, економічний розвиток), а також швидкі темпи їх здійснення не залишали місця для вирішення екологічних проблем, тому існуючі природоохоронні структури з їх незначними повноваженнями було ліквідовано, і тривалий час подібних структур взагалі не існувало. Окремі екологічні функції виконували органи, побудовані за відомчо-галузевим принципом. Близько 20 міністерств і відомств як на союзному, так і на республіканському рівнях, мали в своїй структурі підрозділи, наділені надвідомчими управлінськими (здебільшого контрольними) повноваженнями з охорони навколишнього середовища. Діяльність цих органів характеризувалася вузькою спеціалізацією, поєднанням функцій з експлуатації природних ресурсів і контролю над нею, неузгодженістю та паралелізмом дій. Лише після прийняття 7 січня 1988 року Постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про корінну перебудову справи охорони природи в країні» було створено Державний комітет з охорони природи на союзному рівні, розпочався процес побудови ефективної системи органів спеціального екологіч-